

Оксана ВАВРИЧУК

ОПТИМІЗАЦІЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОХІДНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Проведено аналіз тарифної політики в контексті фінансової діяльності житлово-комунального господарства. Показано її вплив на дохідність житлово-комунальних підприємств України та обґрунтовано шляхи оптимізації з метою забезпечення рентабельної діяльності підприємств комплексу.

Тривалий період житлово-комунальний комплекс знаходиться в умовах постійного недофінансування. Нестача бюджетних коштів і власних фінансових ресурсів негативно відображається на функціонуванні підприємств цієї сфери, робота яких супроводжується частими аваріями і втратами, житлово-комунальні послуги надаються в недостатньому обсязі, погіршується їхня якість. Такий стан речей вимагає перегляду форм і методів фінансування ЖКГ з метою забезпечення ефективної діяльності підприємств комплексу.

Перехід підприємств ЖКГ на ринкові умови господарювання ставить їх в один ряд з іншими господарюючими суб'єктами, а основним джерелом надходження фінансових ресурсів на будь-яке підприємство є дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. Загальновідомо, що безпосередній вплив на розмір цього показника здійснює обсяг реалізованої продукції і рівень цін. Не становлять винятку і житлово-комунальні підприємства. У нашому випадку, враховуючи, що процеси виробництва і споживання житлово-комунальних послуг часто співпадають, факторами впливу на показник будуть обсяг

споживання житлово-комунальних послуг і тарифи на них. Таким чином, оптимізація тарифної політики може стати суттєвим чинником підвищення ефективності діяльності підприємств ЖКГ.

Проблему формування і регулювання тарифної політики у сфері ЖКГ висвітлювали у своїх дослідженнях такі науковці, як О. Амосов [1], І. Батіна [2], З. Герасимчук [3], Н. Гура [4], Н. Матвєєва [5; 6], Т. Новікова [7], Г. Онищук [8], В. Полуянов [9; 10], В. Хобта [11].

З. В. Герасимчук, досліджуючи тарифну політику в житлово-комунальному господарстві регіонів України, наголошує на недосконалості механізмів регулювання, формування й індексації тарифів в умовах ринкової економіки [3, 95].

На проблемі тарифного регулювання заострює увагу Т. В. Новікова, вказуючи, що "система тарифного регулювання повинна забезпечувати підприємствам житлово-комунального господарства необхідний для реалізації виробничих та інвестиційних програм обсяг фінансових ресурсів" [7, 233].

Комплексному аналізу методів ціноутворення на житлово-комунальні послуги присвячені дослідження В. П. Полуянова,

який робить висновок про застосування різних порядків (методик) розрахунків тарифів комунальними підприємствами на практиці і необхідність “затвердження єдиної методики розрахунку тарифів із чітким перерахуванням усіх витрат, які доцільно включати в собівартість послуг” [10, 46]. Заслужують на увагу дослідження вченого проблем регулювання тарифної політики. Так, у праці [9] В. П. Полуянов основний акцент робить на виявленні негативних тенденцій системи регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги.

У раніше проведених дослідженнях науковцями висвітлені наступні позиції тарифної політики, що склалася у цій сфері:

- перевищення тарифів на усі види послуг для комерційних споживачів над тарифами для населення, тобто існування перекресного субсидіювання;

- невідповідність тарифів якості наданих житлово-комунальних послуг, відсутність диференціації тарифів залежно від якості і комфортності наданих послуг;

- включення до складу тарифів необґрунтованих витрат, які безпосередньо не пов'язані з наданням житлово-комунальних послуг, тобто неефективність витратно-нормативного методу формування тарифів;

- непрозорість системи формування тарифів, що створює умови для зловживань, політизованість процесів формування і регулювання тарифів;

- відсутність бюджетних коштів для відшкодування різниці у тарифах підприємствам ЖКГ;

- зростання дебіторської заборгованості житлово-комунальних підприємств, зумовленої неплатежами споживачів за отримані послуги.

Таким чином, усі дослідники погоджуються з неефективністю існуючого механізму тарифоутворення у ЖКГ і зосереджують увагу на необхідності запровадження еко-

номічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги.

При цьому З. В. Герасимчук звертає увагу на те, що “під час формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги потрібно дотримуватися рівноваги між економічними та соціальними цілями тарифоутворення” [3, 139]. Зважаючи на те, що ЖКГ є життєзабезпечуючою сферою економіки, науковець пропонує запровадити норму “універсальна житлово-комунальна послуга”, яка гарантує стандартний мінімальний рівень життєзабезпечення населення [3, 141]. Схожої позиції дотримується і І. Н. Батіна, яка пропонує продаж набору послуг ЖКГ в одному пакеті за диференційованими тарифами залежно від набору [2, 27].

На соціальному ефекті тарифної політики робить акцент і О. Ю. Амосов, який під економічно обґрунтованим тарифом розуміє “мінімально можливі тарифи, які є фінансовою основою поточного виробництва комунальних послуг, що відповідають затвердженим стандартам якості з урахуванням необхідних витрат на розширене відтворення основних фондів” [1, 209]. При цьому, підвищення платежів за комунальні послуги повинно супроводжуватися підвищенням якості послуг [1, 210].

В. М. Хобта, М. В. Полуянова доводять, що збалансована тарифна політика здатна задовольнити інтереси усіх суб'єктів відносин на ринку ЖКГ: споживачів, житлово-комунальних підприємств, держави та органів місцевого самоврядування [11, 221–222], зовнішніх інвесторів, виділяючи головним суб'єктом відносин у процесі формування тарифів на житлово-комунальні послуги саме споживачів, що формують попит на них. Автори наголошують, що “ціни на послуги, на відміну від інших галузей, передусім впливають не на рівень попиту, а на рівень оплати” [11, 222]. На необхідність розробки

чіткої методики ціноутворення з урахуванням інтересів усіх суб'єктів, зайнятих у сфері ЖКГ, звертає увагу і В. П. Полуянов [9, 134].

Пильна увага науковців до проблеми тарифоутворення вказує на її актуальність. Незважаючи на велику кількість досліджень політика формування і регулювання тарифів у житлово-комунальному комплексі залишається недосконалою, перешкоджає оперативному введенню економічно обґрунтованих тарифів, що негативно відбивається на ефективності діяльності його підприємств.

Метою статті є аналіз тарифної політики як однієї із форм фінансування житлово-комунального господарства та обґрунтування шляхів її оптимізації.

Тарифна політика повинна стати першим кроком на шляху забезпечення рентабельної діяльності підприємств ЖКГ. Рівень цін/тарифів повинен відповідати розміру економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг. Перехід до економічно обґрунтованих тарифів для усіх категорій споживачів житлово-комунальних послуг і запобігання перекресному субсидюванню є однією із умов виконання Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 рр. [12].

Відповідно до Закону України “Про житлово-комунальні послуги” виконавці/виробники здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг і подають їх органам, уповноваженим здійснити встановлення тарифів [13]. Встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги належить до повноважень органів місцевого самоврядування. Проте, відповідно до законодавства, повноваження органів місцевого самоврядування поширюються виключно на тариф (складову тарифу), який (яка) не підлягає встановленню

національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг [14]. Тарифи на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення (перша група послуг), що надаються суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках, діяльність яких підлягає ліцензуванню, встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг. У разі встановлення органом місцевого самоврядування тарифів на житлово-комунальні послуги на рівні, що унеможливорює отримання прибутку, закон зобов'язує орган, який їх затвердив, відшкодувати з відповідного місцевого бюджету житлово-комунальним підприємствам різницю між встановленим розміром тарифу та економічно обґрунтованими витратами на виробництво цих послуг [13].

Залежно від порядку затвердження цін/тарифів на житлово-комунальні послуги, згідно з Законом України “Про житлово-комунальні послуги”, вони поділяються на три групи [13]:

- 1) житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади, а у випадках, передбачених законом, – національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, та національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;
- 2) житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території;
- 3) житлово-комунальні послуги, ціни/тарифи на які визначаються виключно за договором (домовленістю сторін).

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. № 869 для усіх регіонів України передбачено єдиний підхід до формування тарифів на житлово-комунальні

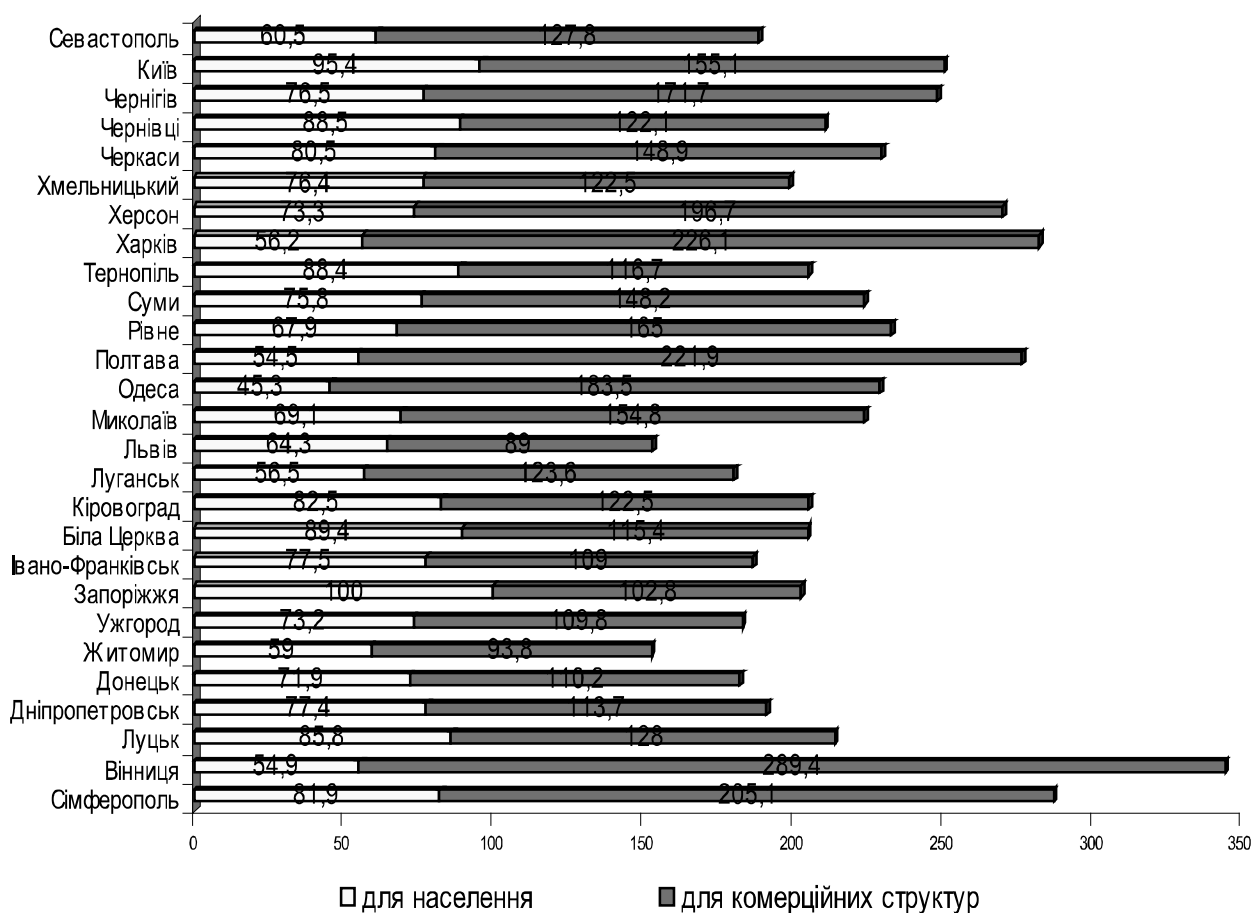
послуги і затверджено Порядки формування тарифів на житлово-комунальні послуги [15]. Зокрема, формування тарифів здійснюється на основі економічно обґрунтованих планових витрат з урахуванням планованого прибутку. Позитивним є введення єдиного переліку витрат, які включаються до складу повної собівартості послуг, що запобігає включенню до складу тарифів витрат, безпосередньо не пов'язаних з наданням послуг. Передбачено також коригування тарифів на послуги у разі зміни протягом строку дії тарифів обсягу окремих витрат з причин, які не залежать від підприємства (збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, орендної плати, амортизаційних відрахувань, цін (тарифів) на паливно-енергетичні й інші матеріальні ресурси) та стимулювання ресурсозбереження.

Незважаючи на законодавче врегулювання питання формування економічно обґрунтованих тарифів, які повинні на 100% відшкодувати витрати на житлово-комунальні послуги, станом на 1.01.2012 р. повне відшкодування населенням вартості послуг із водопостачання і водовідведення спостерігається лише в місті Запоріжжя; послуг із теплопостачання – лише в Черкасах; витрати на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій повністю відшкодовуються населенням лише у 9 містах – у Вінниці, Луцьку, Дніпропетровську, Донецьку, Житомирі, Ужгороді, Білій Церкві, Сумах та Черкасах. Середній рівень покриття витрат тарифами для населення по базових підприємствах України у 2011 р. становив – 73,4% на послуги водопостачання (аналогічний показник у 2010 р. становив 76,2%), 72,2% – на послуги водовідведення (76,3% у 2010 р.), 75,8% – на послуги теплопостачання проти 78,8% у 2010 р. та 91,8% на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових тери-

торій проти 91,1%. Таким чином, на ринку житлових послуг можна спостерігати дещо кращу ситуацію порівняно з підприємствами комунального господарства. Проте загалом тарифи й надалі залишаються економічно необґрунтованими.

Як було зазначено вище, таку різницю у тарифах повинні відшкодувати виробникам житлово-комунальних послуг органи, що їх затвердили. Проте відсутність коштів у місцевих бюджетах змушує перекладати витрати на виробництво послуг для населення на комерційних споживачів. Часто це робиться з політичних міркувань. Про наявність перехресного субсидювання по основних галузях житлово-комунального комплексу свідчать дані рис. 1, рис. 2.

Як видно з рис. 1, у містах Львів і Житомир тарифи на послуги водопостачання для комерційних споживачів не досягають 100% рівня і становлять відповідно 89,0% і 93,8%. В усіх інших регіонах тарифи значно перевищують витрати на виробництво послуг водопостачання, що свідчить про, так зване, перехресне субсидювання населення. Найвищої межі цей показник досягає у місті Вінниця – 289,4% і перевищує тарифи для населення у понад 5 разів. Не покращилася ситуація і у 2012 р. Так, станом на 1.06.2012 р. тарифи для комерційних споживачів у місті Вінниця покривають витрати на послуги водопостачання на рівні 259,8%, залишаючись найвищим показником в Україні. Аналогічна ситуація склалася і в галузі водовідведення, де рівень відшкодування фактичних витрат для комерційних споживачів у 2011 р. коливається від 93,3% у Житомирі до 277,5% (майже в 6 разів перевищуючи тарифи для населення) у Харкові, який збільшився до 282,8% за перше півріччя 2012 р. Це зумовлено тим, що у 2012 р. у місті не переглядались тарифи на послуги водопостачання і водовідведення, хоча відмічено зростання їх собівартості.

Рис. 1. Рівень відшкодування затвердженими тарифами фактичної собівартості послуг водопостачання по базових підприємствах України у 2011 р., %*

*Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

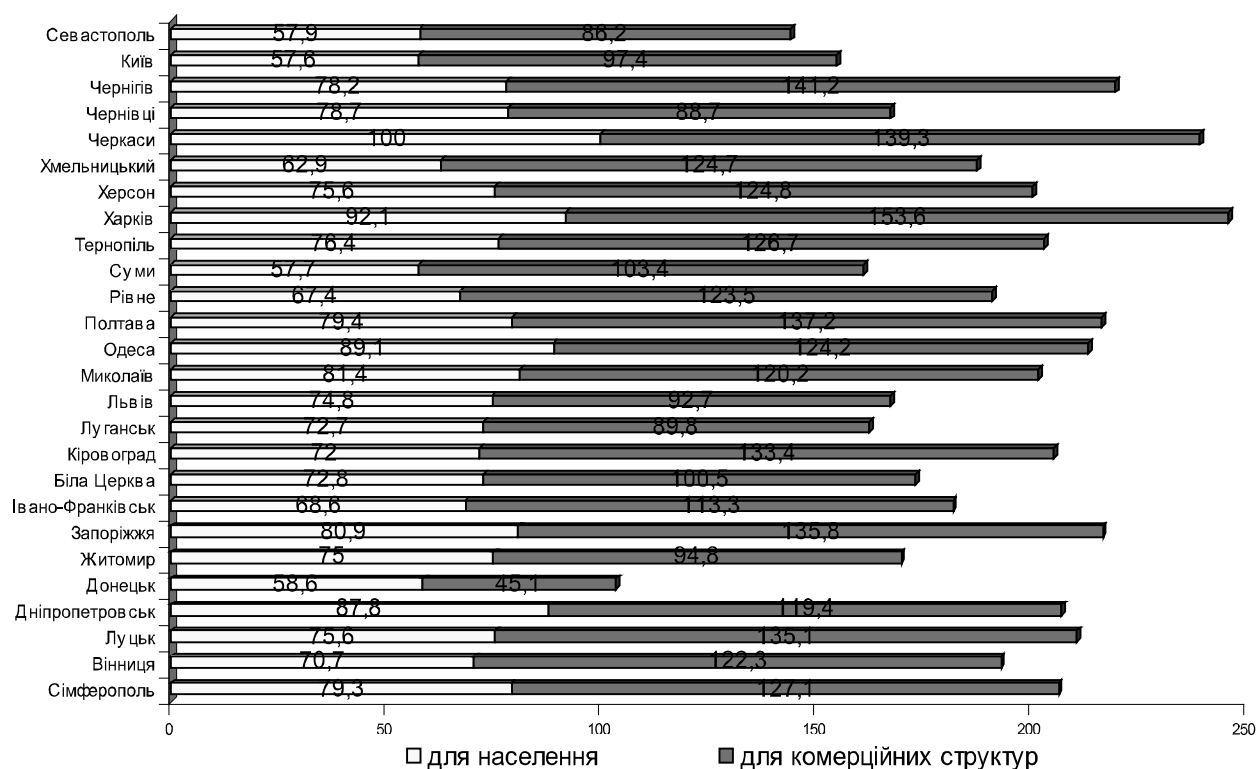
У галузі теплопостачання (рис. 2) найнижчий рівень відшкодування тарифами фактичних витрат для комерційних споживачів спостерігається у Донецьку – лише 45,1%, незважаючи на зростання у 2011 р. тарифів з 412,01 грн./Гкал до 635,04 грн./Гкал, що зумовлено швидкими темпами зростання собівартості послуг, показник якої був найвищим в Україні: 1174,3 грн./Гкал порівняно з 563,5 грн./Гкал у 2010 р. Найвищий рівень відшкодування витрат спостерігається у Харкові – 153,6%.

З проведеного аналізу видно, що діючі тарифи на житлово-комунальні послуги й надалі не покривають витрат на їх виробництво, а різницю між встановленим розміром тарифу й економічно обґрунтованими витратами на

виробництво послуг для населення відшкодовують за рахунок комерційних структур. Наявність перехресного субсидіювання, коли за однакові послуги різні групи споживачів оплачують за різними тарифами, суперечить принципам ринкової економіки. В окремих містах (Львів, Житомир – на послуги теплопостачання, водопостачання і водовідведення, Севастополь, Київ, Чернівці, Луганськ, Донецьк – на послуги теплопостачання) тарифи встановлені на нижчому від економічно обґрунтованого рівня і для населення, і для комерційних споживачів.

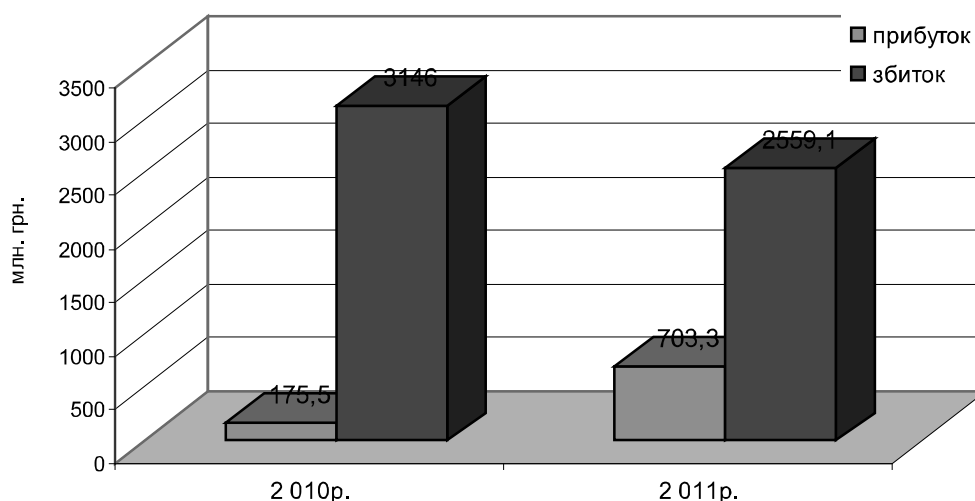
Розглянемо, яким чином така ситуація відбивається на фінансових результатах роботи житлово-комунальних підприємств (рис. 3).

ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рис. 2. Рівень відшкодування затвердженими тарифами фактичної собівартості послуг тепlopостачання по базових підприємствах України у 2011 р., %*

* Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

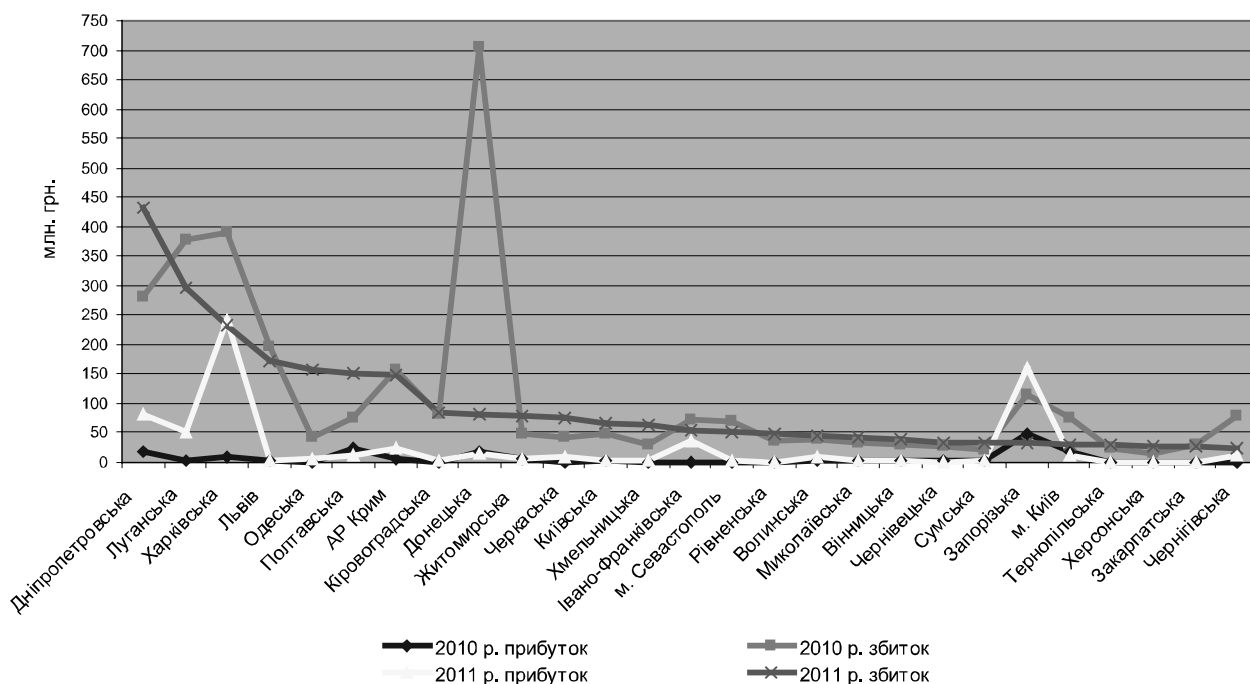

Рис. 3. Фінансові результати роботи підприємств ЖКГ за 2010-2011 рр.*

* Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Як видно з рис. 3, незважаючи на суттєве покращення результатів діяльності підприємств комплексу у 2011 р. порівняно з попереднім періодом (житлово-комуналь-

ними підприємствами було отримано на 527,8 млн. грн. більше прибутків, а збитки знизилися на 586,9 млн. грн.), діяльність більшості підприємств й надалі залиша-

Рис. 4. Фінансові результати роботи підприємств ЖКГ по регіонах України за 2010-2011 рр. *

* Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

ється збитковою. Про фінансові результати роботи підприємств ЖКГ у розрізі регіонів України свідчать дані рис. 4.

Як бачимо, у 2010 р. в усіх регіонах України переважали збиткові підприємства. Найгірші показники роботи підприємств спостерігалися у Донецькій та Харківській областях. У 2011 р. розмір збитків по підприємствах України значно зменшився, а у Харківській та Запорізькій областях спостерігається стрімке зростання прибутків, які навіть перевищили збитки.

Якщо розглянути фінансові результати підприємств ЖКГ в розрізі окремих галузей, то побачимо, що зростання прибутків і зменшення збитків відбулося, в основному, за рахунок підприємств комунальної теплоенергетики, де прибутки у 2011 р. зросли порівняно з попереднім роком на 1292,8%, та відбулось зменшення збитків у галузі на 51,9% (табл. 1). Водночас, на 90,5% відбулося зростання збитків у галузі водопровід-

но-каналізаційного господарства та в інших галузях житлово-комунального комплексу.

На ефективність діяльності підприємств ЖКГ впливає також стан розрахунків за отримані житлово-комунальні послуги споживачами, оскільки періодичне підвищення тарифів зумовило зростання неплатежів і, як наслідок, підвищення дебіторської заборгованості житлово-комунальних підприємств (рис. 5).

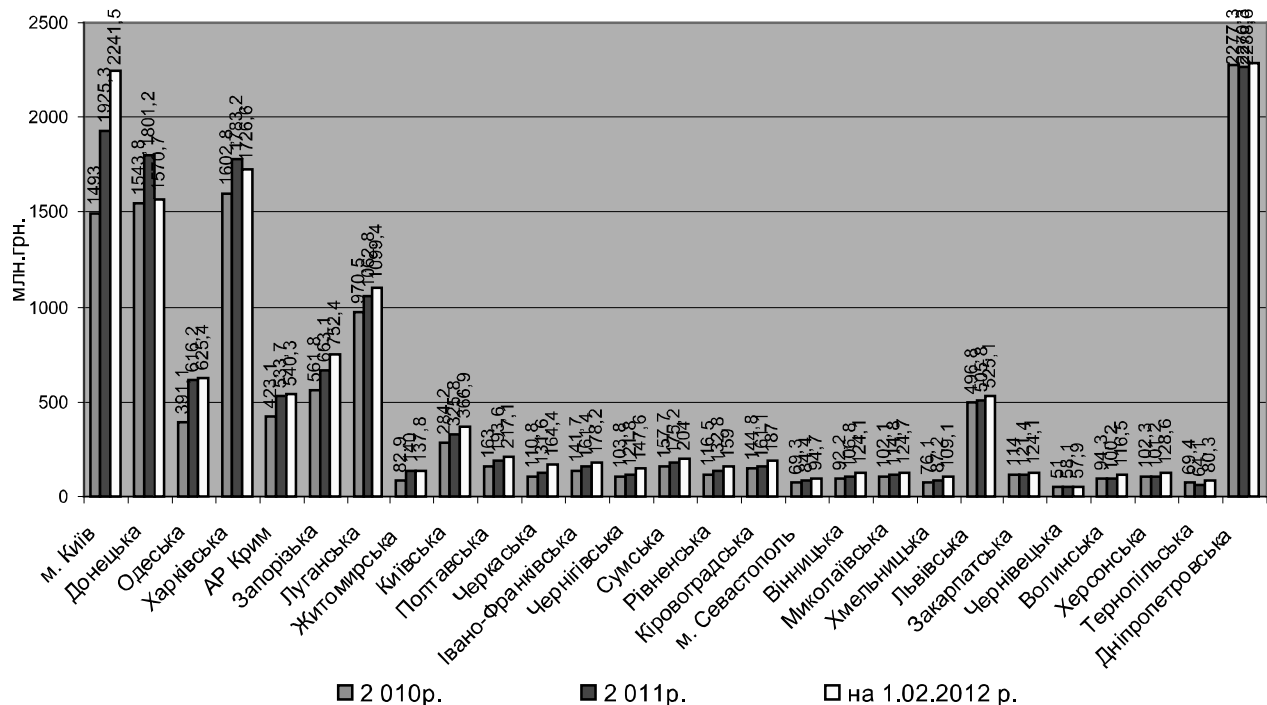
Як видно з рис. 5, у 2011 р. порівняно з 2010 р. зниження дебіторської заборгованості спостерігається лише в трьох областях: Херсонській, Тернопільській і Дніпропетровській. У всіх інших регіонах України відбулося зростання заборгованості, найбільший розмір якої у 2011 р. спостерігався у Дніпропетровській і Донецькій областях та в Києві. Загалом по Україні у 2011 р. дебіторська заборгованість становила 13543,3 млн. грн., що на 14,4% більше показника попереднього року. Тенденція до зростання заборгованості збереглася

Таблиця 1

Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування роботи підприємств ЖКГ у розрізі галузей за 2010-2011 рр. *

Галузі ЖКГ	Фінансовий результат	2010 р., млн. грн.	2011 р., млн. грн.	Приріст / зниження	
				млн. грн.	%
Водопровідно-каналізаційне господарство	прибуток	55,2	17,1	-38,1	-69,1
	збиток	520,4	991,3	470,9	90,5
Комунальна теплоенергетика	прибуток	41,9	583,1	541,2	1292,8
	збиток	2136,0	1028,3	-1107,7	-51,9
Житлове господарство	прибуток	61,3	64,5	3,1	5,1
	збиток	278,7	231,8	-46,9	-16,8
Міський електротранспорт	прибуток	0,7	7,0	6,3	962,5
	збиток	121,3	205,1	83,9	69,2
Інші	прибуток	16,5	31,6	15,2	92,0
	збиток	89,6	102,5	12,9	14,4
Всього	прибуток	175,5	703,3	527,8	300,8
	збиток	3146,0	2559,1	-586,9	-18,7

* Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Рис. 5. Динаміка дебіторської заборгованості підприємств ЖКГ по регіонах України за 2010-2011 рр. та станом на 1.02.2012 р. *

* Побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

і у 2012 р., яка лише за січень зросла на 549,0 млн. грн. або 4,1%. За перший місяць нового року показник зменшився лише у Чернівецькій, Житомирській, Харківській і Донецькій областях.

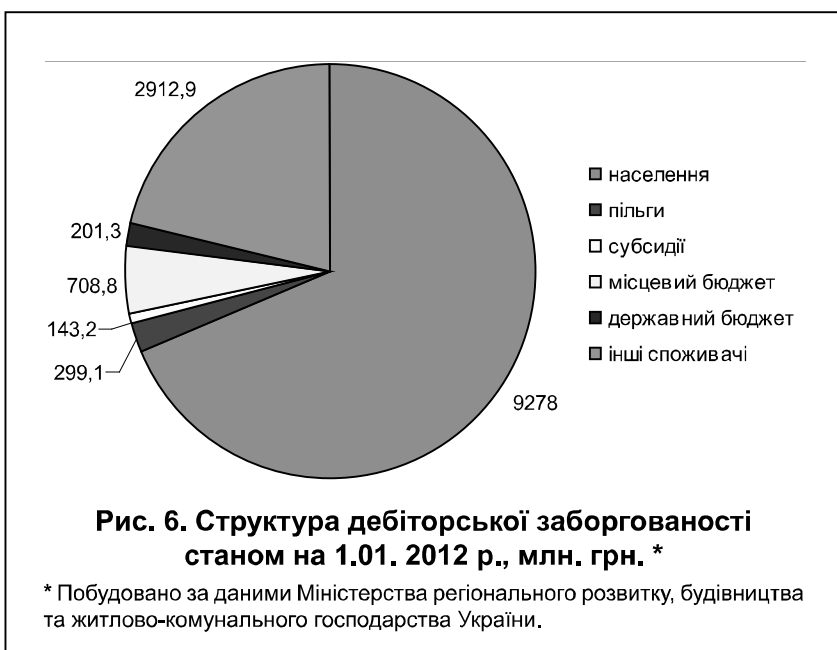
На основі даних рис. 6 можемо зробити висновок, що основним боржником з оплати за житлово-комунальні послуги є населення. Значну частку становить і заборгованість місцевих бюджетів. Тобто, при формуванні тарифної політики необхідно також враховувати доходи населення та можливості місцевих бюджетів. Н. М. Матвєєва розглядає суму заборгованості від населення за надані житлово-комунальні послуги як вид фінансового ризику підприємств житлово-комунального господарства, внаслідок чого вони недоотримують частину прибутків, і пропонує величину фінансового ризику внести до складу тарифу на послуги ЖКГ [5, 80]. Автор вирізняє два види тарифів: пільговий, в якому не враховується величина фінансового ризику, і звичайний, збільшений на величину фінансового ризику для тих, хто несвоєчасно оплачує за житлово-комунальні послуги. Така схема розрахунків спрямована на стимулювання споживачів до своєчасної

оплати та гарантії отримання фінансових ресурсів підприємствами ЖКГ.

Згідно зі специфікою ЖКГ, незважаючи на недоотримання підприємствами сфери частини фінансових ресурсів, вони зобов'язані забезпечувати споживачів якісними послугами. Проведений аналіз показує, що для рентабельної діяльності підприємств ЖКГ необхідно привести до економічно обґрунтованих тарифи на житлово-комунальні послуги та ліквідувати перехресне субсидювання населення за рахунок підприємницьких структур, забезпечуючи рівні умови для усіх споживачів послуг. Це, в свою чергу, неминуче призведе до підвищення тарифів і, як наслідок, зростання неплатежів споживачів послуг та дебіторської заборгованості підприємств комплексу. Таким чином, для виходу з замкнутого кола, необхідно змінити сам механізм реалізації тарифної політики з метою забезпечення житлово-комунального комплексу фінансовими ресурсами, необхідними для їх ефективного функціонування і розвитку та формування у сфері конкурентного середовища. Насамперед, упровадження економічно обґрунтованих тарифів має супроводжуватися підвищенням якості житлово-комунальних послуг, що зменшить

неплатежі за них. Для цього треба відмовитися від формування тарифів за методом "витрати плюс", який не стимулює виробників до економії витрат, ресурсозбереження, підвищення ефективності їх діяльності.

Позитивним зрушенням тут варто відмітити включення Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання інвестиційної діяльності у сфері житлово-комунального господар-

ства” від 23.02.2012 р. до складу економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг інвестиційної складової – витрат на відшкодування інвестиційних ресурсів, залучених за інвестиційними програмами, та їх вартості [16]. Зазначені кошти можуть використовуватися виключно на виконання інвестиційних програм, спрямованих на скорочення собівартості виробництва (надання) житлово-комунальних послуг, енергозбереження, модернізацію виробництва та підвищення якості послуг. При цьому споживач зобов'язаний заплатити за реально отриманий обсяг послуг належної якості, для чого необхідним є встановлення приладів обліку у всіх споживачів послуг. Виробники/виконавці ж будуть зацікавлені у ліквідації втрат ресурсів, оскільки за них ніхто не заплатить. В результаті економія ресурсів обумовить зниження тарифів. Згаданий закон створює умови для залучення, використання за призначенням і повернення вкладених інвестицій, необхідних для виходу з кризи та розвитку житлово-комунального господарства.

Оптимізація тарифної політики полягає у пошуку шляхів формування тарифів на рівні, який забезпечував би дохідну діяльність підприємств житлово-комунального комплексу, належну якість послуг, дозволив знизити собівартість їх виробництва та гарантувати реальну платоспроможність населення. Тарифи мають стати вагомим джерелом фінансових ресурсів ЖКГ та стимулом до залучення приватних інвестицій, гарантуючи їх окупність. Такі стимулюючі тарифи повинні встановлюватись на 3–5 років, забезпечуючи ефективне функціонування підприємств ЖКГ.

Відповідно до цього, перспективним методом формування і регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги суб'єктів природних монополій може стати

“RAB-метод” або метод дохідності інвестованого капіталу, який базується на встановленні довготермінових тарифів.

Верховна Рада України прийняла закон “Про внесення змін до Закону України “Про природні монополії” від 21.06.2012 р., який передбачає відмову від витратної методики тарифоутворення і запроваджує стимулююче регулювання тарифів на товари суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії з урахуванням отримання доходу на інвестований капітал, тобто RAB-метод. Законом вводяться поняття “регуляторна база активів” та “регуляторна норма доходу”. Для визначення регуляторної бази активів проводиться незалежна оцінка активів, що зумовлює витрати на її проведення незалежними аудиторами. Внаслідок цього підприємства можуть стикнутися з труднощами на початковому етапі переходу на стимулююче регулювання. Проте явні переваги методики можуть зумовити застосування стимулюючих тарифів і в інших галузях житлово-комунального комплексу.

З 2008 р. така система запроваджена у сфері електроенергетики в Росії. Система RAB-регулювання передбачає залежність виручки компанії від надійності і безперебійності постачання послуг, якості обслуговування клієнтів, а також мотивує до зниження витрат, залишаючи зекономлені кошти на підприємстві на 5 років, а після закінчення цього терміну – до зниження тарифів. RAB-методика є оптимальним механізмом залучення інвестицій, який гарантує повернення позичених коштів через тарифи і збільшує інвестиційну привабливість компанії, оскільки протягом періоду регулювання “правила гри” не змінюються. В тариф закладаються проценти за кредит, плата за використання капіталу, а також виручка за п'ять років. Норма

прибутковості затверджується державою, що є гарантією повернення вкладених інвестором коштів [17]. На основі досвіду Росії можемо зробити висновок, що нова система тарифного регулювання дозволяє залучити інвестиції для модернізації підприємств при одночасному недопущенні різкого зростання тарифів на послуги мережевих компаній.

Таким чином, незважаючи на покращення фінансових результатів діяльності підприємств житлово-комунального комплексу у 2011 р., діяльність більшості підприємств й надалі залишається збитковою, щорічно зростають обсяги дебіторської заборгованості, а тарифи на житлово-комунальні послуги не відшкодовують витрат підприємств на їх виробництво, що вказує на неефективність існуючого механізму тарифоутворення і вимагає удосконалення механізмів реалізації тарифної політики шляхом запровадження стимулюючих тарифів. Прогресивним механізмом залучення фінансових ресурсів у житлово-комунальний комплекс України може стати RAB-методика регулювання тарифів.

Література

1. Амосов О. Ю. Сучасні проблеми тарифної політики в житлово-комунальній сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/14776/>
2. Батина И. Н. Институциональные соглашения как форма регулирования рынка локальной естественной монополии (на примере жилищно-коммунального хозяйства): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.01 “Экономическая теория”. – Челябинск, 2007. – 29 с.
3. Герасимчук З. В., Хвищун Н. В. Формування недержавного сектора житлово-комунального господарства в регіоні: Монографія. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 224 с.
4. Гура Н. О. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика: Монографія. – К.: Знання, 2006. – 351 с.
5. Матвеева Н. М. Обґрунтування необхідності врахування фінансового ризику у складі тарифів на послуги ЖКГ // Економіка та держава. – 2006. – № 12. – С. 79–80.
6. Матвеева Н. М. Удосконалення тарифного регулювання в житлово-комунальному господарстві // Економіка та держава. – 2006. – № 10. – С. 61–64.
7. Новикова Т. В., Пивавар И. В. Тарифное регулирование в развитии сферы жилищно-коммунального хозяйства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/1360/>
8. Онищук Г. Економіка житлово-комунального господарства: нові підходи у формуванні цінової і тарифної політики// Економіка України. – 2001. – № 7. – С. 22–28.
9. Полуянов В. П., Савенко А. Ю. Формирование институциональных основ развития рынка жилищно-коммунальных услуг в Украине: тарифная политика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.donntu.edu.ua/fem/vip31-2/31-2_25.pdf
10. Полуянов В. П., Савенко А. Ю. Комплексна характеристика методів ціноутворення на житлово-комунальні послуги // Схід. – 2009. – № 9. – С. 40–47.
11. Хобта В. М., Полуянова М. В. Мотиваційні аспекти формування тарифів на послуги теплопостачання // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – Т. 1, № 2. – С. 221–226.
12. Закон України “Про внесення змін до закону України “Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1511-17/page>
13. Закон України “Про житлово-комунальні послуги” від 24.06.2004 № 1875-IV [Електро-

ний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1875-15/page>

14. Закон України “Про державне регулювання у сфері комунальних послуг” від 09.07.2010 № 2479-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2479-17/ed20120613>

15. Постанова КМУ “Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги” від 1.06.2011 р. № 869 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-%D0%BF>

16. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання інвестиційної діяльності у сфері житлово-комунального господарства” від 23.02.2012 р. № 4434-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4434-17/ed20120620>

17. Бобков А. Филиал ОАО “МРСК Урала” – “Пермэнерго” переходит на принципиально новую систему тарифного регулирования [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mrsk-ural.ru/ru/440.news388.html>